

890+920

NOBEL ÖDÜLLÜ MISIRLI YAZAR NECİB MAHFÜZ'UN ARDINDAN

(94 Yıl 8 Ay 20 Günlük Yaklaşık Bir Asırlık Ömür)

Musa Yıldız*

Bu çalışmanın amacı, Nobel edebiyat ödülü sahibi, Mısırlı yazar Necib Mahfûz'un ardından onu ülkemizde tanıtmak ve eserlerinden Türkçeye çevrilenlere işaret etmektedir. Çağdaş Arap edebiyatı denilince akla gelen ilk isimlerden birisi, 1988 yılı Nobel edebiyat ödülü sahibi Mısırlı yazar Necib Mahfûz'dur. O Arap edebiyatının Batı dünyasına açılmasında önemli rol oynamış ve yaklaşık bir asırlık hayatı boyunca edebî ürünler vermeye devam etmiştir. Eserleri aracılığıyla Arap edebiyatı Batı dünyasında yer edinmiştir.

Mısır'la tarihî bağlarımızın çok eskilere dayandığı bilinmektedir. Şu anda yaşadığımız Anadolu coğrafyasına Türk milletinin gelmesi fiili olarak 1071 yılında Malazgirt savaşıyla gerçekleşmiştir. Öte, yandan Mısır'a Türklerin girmesi ise, 868 yılında Türk komutan Ahmet b. Tolun (ö.884)'la birlikte olmuştur. Yani Mısır'daki Türk varlığı Anadolu'dan yaklaşık 200 yıl kadar daha eskidir, denilebilir.

Kaleme aldığı eserleriyle Mısır toplumunu dünyaya tanıtmaya çalışan Necib Mahfûz¹ 11 Aralık 1911'de, sonraları birçok roman ve öyküsüne konu olacak orta tabakadan insanların yaşadığı Kahire'nin el-Cemâliyye semtinde doğdu². Daha sonra Kahire'nin kenar semtlerinden biri olan el-'Abbâsiyye'ye taşındı. İlk ve orta tahsilini burada tamamlayan Necib Mahfûz, 1934 yılında Kahire Üniversitesi, Felsefe Bölümünü bitirdikten sonra edebiyata yöneldi³.

Necib Mahfûz, dünya çapında ünlü edebiyatçılardan Tolstoy, Dostoyevsky, Chekov, Maupassant, Shakespeare, İbsen, Flaubert, Sartre, Camus, Mauriac gibi yazarların eserlerini

* Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü (ymusu@gazi.edu.tr).

¹ Türk asılı bir aileye mensuptur. Tam adı Necib Mahfûz 'Abdul'azîz es-Sebîlcî' dir. Bkz. Edhem Recep, "Safahât Mechûle min Hayâti Necib Mahfûz", *el-Hilâl*, Şubat, 1970, s.96. Ona es-Sebîlcî lakabı *sebîl* adı verilen eski çeşmelerle olan yoğun ilgisinden dolayı takılmıştır. Yine bir takım kaynaklarda tam adı, Necib Mahfûz İbrâhim Ahmed el-Bâşâ olarak da geçer. Bkz. Kazım Ürüн, *Çağdaş Mısır Romanında Necib Mahfûz ve Toplumcu Gerçekçi Romanları*, Konya, 1997, s.38; Erol Ayyıldız, *Necib Mahfûz, Hayatı, Sanat ve Eserleri*, Bursa, ts., s.1; Ona bu ad, babası tarafından Kahire'nin meşhur doğum doktoru Necib Mahfûz Paşa'nın isminden esinlenerek verilmiştir. Bkz. Gâli Şukri, *Necib Mahfûz mine'l-Cemâliyye ilâ Nobel*, Kahire, 1988, s.11.

² es-Seyyid Ahmed Ferec, *Edeb Necib Mahfûz ve İkhâliyyetu's-Şîrâ' beyn'e'l-İslâm ve 't-Tağrib*, Mansûra 1990, s.22; Gâli Şukri, a.g.e., s.10.

³ a.e., s.12.

okudu ve bunlardan etkilendi¹. Arap dünyasında ise onun etkisinde kaldığı, düşünce yapısının ve kişiliğinin oluşumunda rol oynadığı bilinen en önemli yazarlar ‘Abbas Mahmûd el-‘Akkâd (1889-1964) ve Tâhâ Huseyn (1889-1973)’dır. Bizzat kendisi yazarlığı ‘Abbas Mahmûd el-‘Akkâd’dan, akılçılığı ve batıyla verimli iletişim kurmayı ise Tâhâ Huseyn’den öğrendiğini söylemektedir².

Daima halkı öne çıkarması ve sosyalist görüşleri ile tanınan Kiptî yazar Selâme Mûsâ (1887-1958) da, onun etkisinde kaldığı bir başka isimdir. Necîb Mahfûz’ın roman yazarlığına eski Mısır tarihini konu edinen romanlarıyla başlaması tamamen Selâme Mûsâ’nın etkisidir. Bu tarihî romanları; *Abesu'l-Akdâr* (1943), *Radûbis* (1943) ve *Kifâh Tibe* (1944)'dir. Daha sonra toplumcu gerçekçi roman yazmaya yönelmiştir³. Bu romanların en ünlüleri Mısır toplumunun bir yansıması olan Kahire'nin el-Huseyn semtindeki bir sokakta yaşanan olayları konu edinen *Zukâku'l-Midakk*⁴ (1947) romanı ve orta hâli bir Mısır ailesinin üç kuşağıının yaşantısını anlatan *Beyne'l-Kasrayn* (1956), *Kasru's-Şevk* (1957) ve es-Sukkeriyye (1957) romanlarından oluşan üçlemesidir.

23 Temmuz 1952 devriminden sonra, bir süre edebiyattan uzak kalan Necîb Mahfûz, 1959'da *el-Ehrâm* gazetesinde tefrikasına başladığı *Evlâdu Hâretinâ* adlı sembolik romanıyla yeniden ortaya çıkar. Bu roman başlangıçtan çağımıza kadar insanlık tarihini konu edinir. Yoğun semboller içerdiginden, eser yayınlandığı dönemde tartışmalara konu olmuş ve hâlde da olmaya devam etmektedir. Bir kitap olarak, ancak 1967 yılında Beyrut'ta Dâru'l-Âdâb tarafından basılmıştır. Hakkında bu güne kadar hiç bir mahkeme kararı olmadığı hâlde, Mısır devleti sınırları içerisinde kitap olarak basılamamıştır.

Evlâdu Hâretinâ'yı *el-Liss ve'l-Kilâb* (1961)⁵, *es-Summân ve'l-Harîf* (1962)⁶, *et-Târik* (1964)⁷, *es-Şehâz* (1965)⁸, *Sersera Fevka'n-Nîl* (1966)⁹ ve *Mirâmâr* (1967)¹⁰ adlı

¹ Fu'âd Devvâre, *Necîb Mahfûz mine'l-Kavmiyye ile'l-'Âlemiyye*, Kahire 1989, s.212-214.

² İbrahim eş-Şeyh, *Mevâkif Ictîmâ'îye ve Siyâsiyye fi Edeb Necîb Mahfûz*, Kahire 1987, s.29.

³ Seyid Hâmid en-Nessâc, *Bâñurâmâ'r-Rivâyeti'l-'Arabiyyeti'l-Hadîse*, Kahire 1980, s.49.

⁴ Romanın Türkçe ilk çevirisini Güler Dikmen tarafından İngilizceden *Ara Sokak* adıyla yapılmış olup, 1977 yılında Hürriyet Yayınları arasında basılmıştır. Romanın ikinci çevirisini Hasan Akay tarafından Arapça asılndan *Sokaktakiler* adıyla yapılmış ve 1989 yılında İnsan Yayınları arasında çıkmıştır. Roman hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Azmi Yüksel "Necîb Mahfûz'un Zukâku'l-Midakk Adlı Romanı", *Gazi Ü. Gazi Egit. Fak. Dergisi*, C.VIII, S.1, Ankara 1992, s.283-305.

⁵ Bu roman, Rahmi Er tarafından Eylül 1996'da *Hırsız ve Köpekler* adıyla Arapça asılndan Türkçe'ye çevrilmiş ve Vadi Yayınları arasında basılmıştır. Romanın ayrıntılı bir incelemesi için bkz. Musa Yıldız, "Nobel Ödüllü Yazar Necîb Mahfûz'un *el-Liss ve'l-Kilâb* Adlı Romanı", *Nüsha Şâriyat Araştırmaları Dergisi*, S.5, (2002), s.23-48.

⁶ Bu roman *Kırlangıçlar ve Sonbahar* adıyla Türkçe'ye çevrilmiş olup, 2000 yılında Kakanüs Yayınları arasında basılmıştır, ancak çevirenin adı belirtilmemiştir.

⁷ Romanın ayrıntılı bir incelemesi için bkz. Musa Yıldız, "Necîb Mahfûz'un et-Târik İsimli Romanı", *Gazi Ü. Gazi Eğitim Fak. Dergisi*, C.17, S.1 (1997), s.19-32.

⁸ Romanın Türkçe çevirisi Erdal Alovâ tarafından İngilizceden yapılmış ve *Dilenci* adıyla Era Yayıncılık tarafından Mayıs 1995'te İstanbul'da basılmıştır. Romanın ayrıntılı bir incelemesi için bkz. Musa Yıldız, "Nobel Ödüllü Yazar Necîb Mahfûz'un *es-Şehâz* Adlı Romanı", *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S.5, (2002), s.57-68.

⁹ Romanın ayrıntılı bir incelemesi için bkz. Musa Yıldız, "Necîb Mahfûz'un Sersera Fevka'n-Nîl Adlı Romanı", *Gazi Ü. Gazi Eğitim Fak. Dergisi*, C.18, S.3 (1998), s.99-118.

¹⁰ Roman Yüksel Peker tarafından *Miramar* adıyla John Fowles'in İngilizce çevirisinden Türkçe'ye tercüme edilmiş ve Ocak 1989'da Adam Yayınları arasında basılmıştır. Romanın ayrıntılı bir incelemesi için bkz. Musa Yıldız ve Ocak 1989'da Adam Yayınları arasında basılmıştır. Romanın ayrıntılı bir incelemesi için bkz. Musa Yıldız, "Necîb Mahfûz'un *Mirâmâr* Adlı Romanı", *Ekev Akademi Dergisi*, C.1, S.2 (Mayıs 1998), s.275-295. Peker, "Necîb Mahfûz'un *Mirâmâr* Adlı Romanı", *Ekev Akademi Dergisi*, C.1, S.2 (Mayıs 1998), s.275-295. Romanın Türkçe çevirisi Yüksel Peker tarafından John Fowles'in İngilizce çevirisinden yapılmış ve *Miramar* adıyla Ocak 1989'da Adam Yayınları arasında basılmıştır.

sembolik romanları izler¹. Eleştirmenler Mahfûz'un 1952 sonrasında "felsefi gerçekçilik" ya da "yeni gerçekçilik" adını vermişlerdir². Mahfûz'un 1988 yılı Nobel Edebiyat ödülümlü arasında bu sembolik romanların büyük payı vardır. Ona göre bu ödül sadece kendisinin değil, Mısır'ın, Arapların ve tüm Arap edebiyatınınındır³.

Necîb Mahfûz, 14 Ekim 1994 tarihinde Nil kenarında yaptığı bir yürüyüş sırasında bir genç tarafından bıçaklı saldırıyla uğramış ve bu saldırının boyun bölgesine aldığı ağır darbeyle kurtulmuştur. Geçirdiği bir dizi ameliyat sonrasında sağ tarafına felç vurduğundan eli kalem tutamaz duruma gelmiştir. Buna rağmen Kahire'nin 'Acûze semtinde yaşayan Mahfûz, ilerleyen yaşına rağmen haftanın belirli günlerinde, çeşitli yerlerde sıkı güvenlik kontrollü altında edebiyat sevenlerle birlikte olmuştur.

19 Temmuz 2006 tarihinde yaptığı bir yürüyüş sırasında düşmesi sonucunda basın- dan yaralanan Necîb Mahfûz, kaldırıldığı hastanede 30 Ağustos 2006 Çarşamba günü vefat etmiştir⁴. Arap edebiyatı alanına katkılarından dolayı kendisini rahmetle ve minnetle anıyoruz⁵.

ESERLERİ:

Necîb Mahfûz'un eserlerini romanları, kısa hikâyeler koleksiyonları, diyalog türü kitabı ve çeviri türü kitabı olmak üzere dört ana başlık altında ele almak mümkündür. Ancak yeri ve gelmişken, eserlerinde tamamen yazı dili (*el-Lugatu'l-Fushâ*) kullanan Necîb Mahfûz'a yönelik, "Niçin sürekli olarak fushâ yazımız?" sorusuna, onun verdiği cevabı burada belirtmek çok anlamlı olacaktır⁶:

"Yazı dili bence fushâdır ve ben böyle yetiştim. Çocukluğumdan beri bu dili kullanıyorum. Bu konuda hiçbir taviz vermem. Düşüncelerim avamcadır; ama yazıya dökültürken, fushâ'ya döner. Bence işin doğrusu da bu, zîrâ insanlık ve kültür için tek bir dilin gerekliliğine inanıyorum. Bugün Avrupa Latinice yazmayı südürebilseydi, kültür açısından kuşkusuz çok büyük yararı olurdu. Mesela İngiltere'de çikan bir kitabı herkes okuyabilirdi; ama olmadı ve şimdi çeviriye ihtiyaçları var."

¹ Fu'âd Devvâre, *a.g.e.*, s.108.

² İbrahim eş-Şeyh, *a.g.e.*, s.13.

³ Murat Bardakçı, "Necip Mahfuz'la Edebiyat Söyleşisi", *Hürriyet Gösteri Sanat Edebiyat Dergisi*, Aralık 1988, s.5.

⁴ Hayatı ve eserleri konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Musa Yıldız, *Necîb Mahfûz (Hayatı, Eserleri ve Kısa Hikayeleri)*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Ü., Sos. Bil. Enst., Ankara 1992; a.mlf., *Necîb Mahfûz'un Sembolik Romanları* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Gazi Ü., Sos. Bil. Enst., Ankara 1998; Mesut Yazıcı, *Türkçe'de Necip Mahfûz* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ank. Ü., Sos. Bil. Enst., Ankara 1997; Roger Allen, "Najîb Mahfûz", *Encyclopedia of Arabic Literature*, (Ed. Julie Scott Meisami ve diğ.), London 1998, I, 490-492; Cüneyt Mehmet Şimşek, *Necip Mahfûz ve Üç Romanının Değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Uludağ Ü., Sos. Bil. Enst., Bursa 1999; Kazım Ürun, *a.g.e.*

⁵ Necip Mahfûz'la Kahire'de kaldığım 1996 yılı içerisinde üç kez görüşme imkânı buldum. Bunlardan birincisi, 06 Temmuz 1996 günü Kahire'nin el-Acûze semtindeki evinde gerçekleşmiştir. Bu görüşmede sırasında, o zaman hazırlamakta olduğum *Necip Mahfûz'un Sembolik Romanları* adlı doktora tezimde incelediğim sembolik romanlarda anlayamadığım bazı yerleri sorma imkânı bulduğum bir söyleşi de yaptım. Bkz. Musa Yıldız, *Necip Mahfûz'un Sembolik Romanları*, s.269-273; ikincisi 17.09.1996 tarihinde T.C. Kahire Büyükelçiliği Eğitim Müşaviri Abdülhadi Güzel ve Kültür Müşaviri Hasan Duman'la birlikte gerçekleşmiştir. Üçüncü ve son görüşmede, 11 Aralık 1996 günü akşamı el-Mukattam tepesinde bir seveninin evinde düzenlenen doğum günü partisinde olmuştur. Bu üç görüşmede de beni etkileyen en önemli yönü, çok aşırı derecede alçakgönüllü olmasıdır.

⁶ Murat Bardakçı, *a.g.m.*, s.6.

Araplar, okyanustan körfeye kadar uzanan bir bölgede yaşıyor ve değişik lehçeler kullanıyor. Her biri mahallî bir dil... Eğer bu dillerden biriyle yazacak olsak birligimizi kaybederdim. Hatta aynı ülkede bile birlik olmazdı. Araplar birbirlerini anlayabilmek için tercuman kullanmak zorunda kalırlardı; ama ortak bir dilimiz var. O da fushâ... Ben, bu dille yazıyorum."

1. Romanları:

Necîb Mahfûz roman yazmaya 1936 yılında başlamış¹ ve ilk romanı olan '*Abesu'l-Akdâr*'ı 1939 yılında yayımlamıştır. 1939 yılından 1997 yılına kadar geçen sürede toplam otuz beş roman yayımlamıştır. Bu romanlarından ilk üçü konularını eski Mısır tarihinden alan tarihî romanlardır. Daha sonra sırasıyla toplumcu gerçekçi ve sembolik türde görünen romanları yayımlanış sırasına göre şöyledir:

1. '*Abesu'l-Akdâr*' (1939)
2. *Râdûbîs* (1943)
3. *Kifâh Tîbe* (1944)
4. *el-Kâhiretu'l-Cedîde* (1945)²
5. *Hânu'l-Halîlî* (1946)³
6. *Zukâku'l-Midakk* (1947)
7. *es-Serâb* (1948)
8. *Bidâye ve Nihâye* (1949)
9. *Beyne'l-Kasreyn* (1956)
10. *Kasru's-Şevk* (1957)
11. *es-Sukkeriyye* (1957)
12. *el-Liss ve'l-Kilâb* (1961)
13. *es-Sunnân ve'l-Harîf* (1962)
14. *et-Tarîk* (1964)
15. *es-Şehhâz* (1965)
16. *Sersera fevka'n-Nîl* (1966)
17. *Mirâmâr* (1967)
18. *Evlâdu Hâratînâ* (1967)
19. *el-Merâyâ* (1972)
20. *el-Hubbu Tahte'l-Matar* (1973)

¹ Gâli Şukrî, a.g.e., s.63.

² Romanın Türkçeye çevirisi Halim Öznurhan tarafından Arapça asılından yapılmış ve *Savrulan Kahire* adıyla Ekim 2005'de Ankara'da Menevi Yayınları arasında basılmıştır.

³ Ayrıntılı bilgi için Bkz. Bedrettin Aytaç, "Necîb Mahfûz'un *Hânu'l-Halîlî* Romanı Üzerine Bir İnceleme", *Gündoğan Edebiyat Dergisi*, Ankara 1997, C.V, Sayı:19, s.37-53.

21. *el-Kernek* (1974)
22. *Hikâyât Hâratînâ* (1975)
23. *Kalbu'l-Leyl* (1975)
24. *Hadratu'l-Muhterem* (1976)
25. *Melhametu'l-Harâfiş* (1977)
26. '*Asru'l-Hubb* (1980)
27. *Effâhu'l-Kubbe* (1981)
28. *Leyâlî Elf Leyle* (1982)⁴
29. *el-Bâkî mine'z-Zemen Sâ'a* (1982)²
30. *Ribile Ibn Fattûme* (1983)
31. *el-'Â'ış fî'l-Hakîka* (1985)
32. *Yevme Kutile'z-Za'îm* (1985)³
33. *Hadîsu's-Sabâh ve'l-Mesâ'* (1987)
34. *Kuştumur* (1988)
35. *Vatanî Misr* (1997)

2. Kısa Hikâye Koleksiyonları:

Necîb Mahfûz, kısa hikâye yazmaya 1934 yılında başlamışsa⁴ da kısa hikâye yazarı olarak okuyucunun karşısına ilk kez 1938 yılında *el-Mecelletu'l-Cedîde* dergisinde yayımladığı hikâyeleriyle çıkmıştır. İlk hikâye koleksiyonu olan *Hemsu'l-Cunûn*'un 1960 yılında yayımlanmasından 2004 yılına kadar geçen sürede 19 kısa hikâye koleksiyonu yayımlamıştır. Bu arada beşi *Tahte'l-Mizalle* (1969), biri *el-Cerîme* (1973) ve ikisi de *es-Şeytân Ya'iz* (1979) adlı hikâye koleksiyonlarında yer alan, toplam 8 adet de tiyatro oyunu yazmıştır.

Necîb Mahfûz roman yazarı olarak şöhret bulmuş olmakla birlikte, modern Arap edebiyatına hikâye yazarı olarak da önemli katkılarda bulunmuştur. Onun hikâye koleksiyonları yayımlanış sırasına göre şöyledir⁵:

1. *Hemsu'l-Cunûn* (1938)¹

¹ Romanın Türkçeye çevirisi A. Sait Aykut tarafından Arapça asılından yapılmış ve *Binbirinci Geceden Sonra* adıyla 2002 yılında İstanbul'da Oğlak Yayınları arasında basılmıştır.

² Romanın Türkçeye çevirisi Kadir Polater tarafından Arapça asılından yapılmış ve *Nîl'in Üç Çocuğu* adıyla 1992 yılında İnsan Yayınları arasında basılmıştır.

³ Romanın Türkçeye çevirisi Lütfullah GöktAŞ tarafından Arapça asılından yapılmış ve *Başkanın Öldürüldüğü Gün* adıyla Ağac Yayıncılık tarafından Mart 1992'de basılmıştır.

⁴ 'Abdü'l-Muhsin Tâhâ Bedr, *Necîb Mahfûz er-Ru'ye ve'l-Edâd*, Kahire 1981, s.95.

⁵ Kısa hikâyeleri konusunda ayrıntılı bilgi için Bkz. Musa Yıldız, *Necîb Mahfûz (Hayatı, Eserleri ve Kısa Hikâyeleri)*, Yayılmamış Yüksek Lisans Tezi, G.U., Sos. Bil. Enst., Ankara 1992; Hamdi Sakkut, "Necîb Mahfûz'un Kısa Hikâyeleri", Çev. Azmi Yüksel, A.Ü., D.T.C.F., *Doğu Dilleri Dergisi*, C.IV, Sayı:1, Ankara, 1985, 125-137; Necîb Mahfûz, *Esir Üniforması*, Çev. Musa Yıldız, İstanbul 1999 (Bu kitapta, Necîb Mahfûz'un kısa hikâye koleksiyonlarından seçilme 12 kısa hikâyeyin çevirileri ve çevrilen hikâyeler üzerine bir değerlendirme yer almaktadır.)

2. *Dunyâ Allâh* (1963)²
 3. *Beyt Seyyi'u's-Sum'a* (1965)³
 4. *Hammâretu'l-Kitti'l-Esved* (1968)
 5. *Tahte'l-Mizalle* (1969)⁴
 6. *Hikâye bi-lâ Bidâye ve-lâ Nihâye* (1971)
 7. *Şehru'l-'Asel* (1971)
 8. *el-Cerîme* (1973)⁵
 9. *el-Hubbu Fevka Hedabeti'l-Herem* (1979)
 10. *eş-Seytân Ya'iz* (1979)⁶
 11. *Ra'eytu fîmâ Yerâ'n-Nâ'im* (1982)
 12. *et-Tanzîmu's-Sûrîf* (1984)
 13. *Sabâhu'l-Verd* (1987)
 14. *el-Fecru'l-Kâzib* (1989)⁷
 15. *Asdâ'u's-Sûreti'z-Zâtîyye* (1995)
 16. *el-Karâru'l-Ahîr* (1996)
 17. *Sadâ'n-Nisyân* (1999)
 18. *Futuvvetu'l-Utûf* (2001)

¹ Bu koleksiyonda bulunan "Bezletü'l-Eşir" isimli hikâye, Musa Yıldız tarafından "Esir Elbisesi"; Mesut Yazıcı tarafından "Esir Üniforması" adıyla Arapça asılından Türkçeye çevrilmiştir. Bkz. *Tömer Çeviri Dergisi*, Sayı:6, Güz 95, s.96-103; aynı hikâye Erdinç Doğu tarafından da "Esir Üniforması" adıyla Arapça asılından Türkçeye çevrilmiştir. Bkz. *Çağdaş Arap Hikâyelerinden Seçmeler, Onuncu Günde Kaplanlar*, Ankara 2002, s.39-43; "el-Kahvetü'l-Hâliye" isimli hikâye, Musa Yıldız tarafından "Boş Kahvehane" adıyla Arapça asılından Türkçeye çevrilmiştir. Bkz. *Tömer Çeviri Dergisi*, Yıl:4, Sayı:14, s.39-46.

³ Bu koleksiyondaki "Süku'l-Kantü" ismini müküse, Musa Tıdzız tarafından, BİT Fazilet, Sayı: 1, 1997, s. 72-75. Türkçe çevrilmiştir. Bkz. *Tömer Çeviri Dergisi*, Sayı:12, Yaz 97, s.72-75.

⁴ Bu koleksiyonundaki "el-Hâvî Hatafe't-Tabak" adlı hikâye, Orhan Çolak tarafından "Tabağ Sîhirbaz Çâldı" adıyla Arapça asılından Türkçe çevrilmiştir. Bkz. *Merdîven Aylık Sanat Dergisi*, Sayı:13, (Eylül 1999) s.37-39. "el-Veçhu'l-Âhâr" adlı hikâye, Erdinç Doğru tarafından "Öteki Yüz" adıyla Arapça asılından Türkçe çevrilmiştir. Bkz. *Çağdaş Arap Hikâyelerinden Seçmeler*, s.81-94. Ayrıca bu koleksiyon içinde "et-Terike" çevrilmiştir. Bkz. *Tübitak İnceleme Dergisi*, Sayı: 1, Ocak 2000, s. 1-10.

⁵ Bu koleksiyonda "el-Mutârâde" adlı bir de tiyatro vardır.

⁶ Bu koleksiyonda "el-Mutârâde" adlı bir de tiyatro vardır.

⁵ Bu koleksiyonda "el-Mutârade" adlı bir de tiyatro vardır.

⁶ Bu koleksiyonda "el-Cebel" ile "eş-Şeytân Ya'iz" adlarında iki de tiyatro vardır.

⁷ Bu koleksiyondaki "Nisf Yevm" isimli hikâye, Musa Yıldız tarafından "Tarih Gün" adıyla Anadolu Türkçeye çevrilmiştir. Bkz. *Merdiven Aylık Sanat Dergisi*, Sayı:6, Şubat 1998, s.14.

- #### 19. *Ahlâmu Fetreti 'n-Nekâhe* (2004)¹

3. Diyalog Türü Kitabı:

Emâme'lı-'Arş (1983): Firavunlar dönemi Mısır'ından Enver Sedat dönemine kadar samîş yöneticilerin bir nevi sorgulanması şeklinde hayalî diyaloglar içermektedir.

4. Çeviri Türü Kitabı:

² Misru'l-Kadîme (1932): İngiliz Yazar James Bakie'nin *Ancient Egypt* (Londra 1912) adlı eski Mısır tarihini konu edinen ve 13 bölümden oluşan kitabının Arapçaya çevirisidir².

Sonuç olarak; 1988 yılı Nobel edebiyat ödülüyle birlikte dünya çapında üne sahip olan Necib Mahfûz, 94 yıl, 8 ay, 20 günlük yaklaşık bir asırlık ömründe, otuz beş roman, on dokuz kısa hikâye koleksiyonu, bir diyalog türü kitap, bir çeviri kitabı olmak üzere toplam elli altı eser ve yüzlerce makale kaleme almıştır. Bu çalışmada işaret edildiği kadaryla bu eserlerinden bazıları Türkçeye çevrilmesine rağmen, bunlar yeterli sayıda değildir. Onun eserleri üzerine ülkemizde yapılacak çalışmalar ve eserlerinin Türkçeye çevirileri, Arap dünyası ile ülkemiz arasında bir kültür köprüsü vazifesi görecektir. Kültürel bağlarımızın eskilere dayandığı Arap dünyasında diğer edebiyatçıların eserlerinin Türkçeye çevrilmesi yanında, Türk yazarlarının eserlerinin de Arapçaya çevrilmesi, mevcut bağlarm daha da güçlenmesine vesile olacaktır.

Özet

Bu çalışmanın amacı, Mısırlı yazar Necîb Mahfûz'un ardından onu ülkemizde tanıtmak ve eserlerinden Türkçe çevrilenlere işaret etmektedir. Necîb Mahfûz, çağdaş Arap edebiyatının en meşhur yazarlarından birisidir. 1988 yılında Nobel edebiyat ödülünü almıştır. Otuz beş roman ve on dokuz hikâye koleksiyonu kaleme almıştır. Ayrıca bir diyalog türki kitabı, bir çeviri kitabı ve farklı konularda çok sayıda makalesi vardır.

Anahtar Kelimeler: Mısır, Necib Mahfûz, Nobel Edebiyat Ödülü, Çağdaş Arap Edebiyatı

OBITUARY: EGYPTIAN WRITER WITH NOBEL PRIZE NAJÎB MAHFÛZ

(94 Years 8 Months 20 Days About a Century-Long Life)

Abstract: The aim of this study is to introduce Egyptian Writer Najib Mahfuz and his translated works in Turkey as well. Najib Mahfuz is one of the most famous writer of Contemporary Arabic Literature. He received Nobel Prize in Literature in 1988. He wrote

¹ Eserleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.shorouk.com/naguibmahfouz/books.aspx>

12.09.2006.

² Sasson Somekh, *The Changing Rhythm*, Leiden 1973, s.42

thirty five novels, nineteen short story collections. Apart from these, he has a book of dialogues, a translation book and many published articles in different topics.

Keywords: Egypt, Najib Mahfuz, Nobel Prize in Literature, Contemporary Arabic Literature.